

Вибрані твори: у 5 т. Київ: Радянська школа, 1976. Т.2. С.167.

6. Ушинський К. Рідне слово. Книжка для тих, хто навчає. *Ушинський К. Вибрані пед. тв.: в 2 т.* Київ: Рад. шк., 1983. Т.2. 369 с.
7. Фасоля А. Формування духовного світу особистості школяра засобами літератури. *Українська література в загальноосвітній школі.* 1999. №1. С. 22-24.

Голинська Марія,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
[*holynskamariia@gmail.com*](mailto:holynskamariia@gmail.com)
Науковий керівник:
кандидат філологічних наук, доцент
Скуратко Тетяна

ОБРАЗ ВОЇНА-ГЕРОЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ У ПРОЗІ ПИСЬМЕННИКІВ ТЕРНОПІЛЛЯ ПЕРІОДУ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

В умовах воєнного стану, на нашу думку, центральне місце в освітньому процесі повинно посідати патріотичне виховання дітей та молоді, яке «мусить стати засобом відродження національної культури, припинення сепаратизму, стимулом пробудження таких моральних якостей як совість, людяність, почуття власної гідності; засобом самоорганізації, особистісної відповідальності; гарантом громадянського миру і злагоди в суспільстві. Головною тенденцією патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації» [1, с. 32]. Погоджуємося із думкою Н. Сеньовської та Т. Скуратко, що «в основу системи національно-патріотичного виховання дітей та молоді в першу чергу потрібно вкладати ідеї зміцнення української державності, формування патріотизму, позитивного ставлення до захисників і захисниць України, утвердження національних цінностей» [4, с. 88]. У цьому контексті можна виокремити дві основні

тенденції в освітньому процесі: «потребу чіткіше сфокусуватися на патріотичному вихованні малих та юних українців; необхідність переглянути основні підходи до такої діяльності» [5, с. 471]. Цим тенденціям, на нашу думку, повинна підпорядковуватися і літературна освіченість підростаючого покоління.

Сьогодні надважливим завданням учителя-словесника є сформувати у школярів засобами літератури позитивний образ українського воїна-захисника, шанобливе ставлення учнів до ветеранів російсько-української війни, волонтерів, людей, які своєю щоденною працею наближають нашу перемогу. З метою зацікавлення дітей відповідною проблематикою, учителям варто було б створити картотеку художніх творів на патріотичну тематику. Якщо говорити про образ воїна-героя російсько-української війни у прозі письменників Тернопілля, то, на нашу думку, на увагу заслуговують книги Марії Вітишин «Мій син – кіборг» та Лесі Орляк «Ти зробив усе, що зміг». Ці книги ми відносимо до так званої «материнської прози», адже написані вони згорьованим материнським серцем і присвячені світлій пам'яті їхніх синів-Героїв України.

Книга спогадів Марії Вітишин про живі події російсько-української війни, які дають відчуття реальної картини умов перебування кіборгів у пеклі Донецького аеропорту, присвячена світлій пам'яті її сина, Вітишина Івана Васильовича (позивний «Тесть»; 14 вересня 1976 р., с. Велика Лука – 20 січня 2015 р., новий термінал аеропорту Донецька) – українського військовика, старшого сержанта 8-ї окремої аеромобільної бригади Збройних Сил України (3 батальйон, 7 рота, 2 взвод). Книга Марії Вітишин цінна перш за все, на нашу думку, спогадами кіборгів-побратимів Івана про оборону Донецького аеропорту («кіборг Василь Соколовський: найцінніша для мене нагорода – нагрудний знак «За оборону Донецького аеропорту». Те, що там було, не забувається. Дивився фільм «Кіборги». Сильно. Але і близько того не показано, що там було насправді. Я тепер знаю, як виглядає пекло» [2, с. 5]). Вважаємо, що у книзі «Мій син – кіборг» кожна сторінка прославляє незламний образ українського воїна-героя: «Це – солдати, добровольці, люди, які були мобілізовані й

тривалий час воювали в дуже тяжких умовах, під обстрілами, що не припинялися 24 години на добу. Незважаючи на мороз, відсутність води, сну, вони тримали цю маленьку частину України» [2, с. 20]. Самовідданість українських воїнів своїй Батьківщині підкреслюється словами: «Вони вистояли. Не вистояв бетон. Їх не могли вбити. І для того, щоб все ж таки позбавити їх життя, вони підірвали бетон...» [2, с. 21].

Поміж рядками пекучих спогадів кіборгів-побратимів Івана Вітишина прочитується нестерпний материнський біль: «Я, засліплена болем і невідомістю про те, що відбувається, – вишивала і молилася... молилася і вишивала... Я відчувала біду, але ніяк не могла сприймати дійсності. Всі тоді вже знали, через е рокове фото зі світлиною дітей у руках, що Івана немає в живих. Всі по кілька разів на день приглядалися до цих страшних кадрів, щоб утвердитися в достовірності того, що сталося, і плакали, ховаючи сльози від мене...» [2, с. 21].

Ще однією книгою-болем матері є художньо-документальна повість Лесі Орляк «Ти зробив усе, що зміг», присвячена світлій пам'яті її синочка Олександра (6 вересня 1990 р., м. Тернопіль – 6 лютого 2015 р., опорний пункт «Станіслав» поблизу м. Дебальцевого Донецької обл.) – командира гармати протитанкового батальйону 128-ї окремої гірсько-піхотної Закарпатської бригади.

Ознайомившись із книгою Лесі Орляк «Ти зробив усе, що зміг», школярі мають змогу поспостерігати, як звичайний тернопільський хлопчина Сашко Орляк став молодшим сержантом, командиром гармати 2-го протитанкового артилерійського взводу протитанкової батареї 128-ї окремої гірсько-піхотної бригади і «зробив усе, що зміг», щоб захистити рідну землю: «Я ж обіцяв, коли буде потрібно, віддати життя за Україну... Ні, я живий! Я буду жити вічно! Такі, як я, не помирають. Ось і рана вже не болить...» [3, с. 82].

Вважаємо, що ознайомлення школярів із «материнською прозою», присвяченою пам'яті синів-Героїв України, є святим обов'язком кожного вчителя-словесника у наш час, адже із сторінок таких книг учні черпатимуть

правдиву інформацію про російсько-українську війну, гуманізм і відданість своїй неньці-Батьківщині наших Героїв.

1. ЛІТЕРАТУРА

2. Бех І. Програма патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. Київ, 2014. 29 с.
3. Вітишин М. Мій син – кіборг. Тернопіль: Джура, 2022. 96 с.
4. Орляк Л. Ти зробив усе, що зміг. Художньо-документальна повість. Тернопіль: Джура, 2017. 88 с.
5. Сеньовська Н., Скуратко Т. Освітній волонтерський проєкт «Україні потрібен кожен»: патріотичне виховання дітей та молоді в умовах воєнного стану. Сучасна освіта в глобальному і національному вимірах: виклики, загрози, ефективні рішення: матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (з міжнародною участю) (м. Тернопіль, 17 жовтня 2024 р.) / упоряд.: Г. М. Мешко, І. М. Шульга. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2024. С. 88-92. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/34177>
6. Senovska N. Nestaiko I. Psychoanalysis and patriotic education in modern Ukrainian pedagogy. *Modern approaches to ensuring sustainable development. Edited by Valentyna Smachylo and Oleksandr Nestorenko. The University of Technology in Katowice Press, 2023. С. 469-477.* <http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/33ba92a74a7c70f8ce3859b114f45150.pdf>

Решетило Ольга,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
Науковий керівник:
кандидат педагогічних наук, доцент
Сеньовська Надія